

TỶ GIẢO CÁCH

So sánh là cách nói giúp người ta dễ hiểu: giống như, tương tự, y chang,... So sánh phải có ít nhất hai cái, so sánh cái chưa biết với cái đã biết để người ta có thể hình dung cái chưa biết. Đó là phương pháp so sánh – phép so sánh, tỷ giảo cách. Người ta còn có cách so sánh khác, gọi là tỷ giảo cấp: so sánh bằng, so sánh hơn, so sánh nhất.

Chúa Giêsu thường ví von: “*Nước Trời giống như...*” để người nghe dễ hiểu. Ngài dùng dụ ngôn để minh họa chân lý, dùng hình ảnh dưới thế nhưng mang ý nghĩa trên trời.

Ngài thích dùng dụ ngôn, có lẽ vì loại văn này độc đáo, như Kinh Thánh xác nhận: “*Ngài không nói gì với họ mà không dùng dụ ngôn.*” (Mt 13:34; Mc 4:34) Trong các Phúc Âm nhất lãm có khoảng 35 dụ ngôn. [*]

Trong sách Châm Ngôn, Thánh vương Salômôn dùng tỷ giảo cách để dạy về sự thật, đặc biệt trong tính tương đương điển hình, sinh ra một “dụ ngôn đơn giản.” Chẳng hạn: “*Cơn thịnh nộ của vua như tiếng gươm, kẻ làm vua nổi giận là làm hại chính mình.*” (Cn 20:2) Tiếng gươm của sư tử được “ví như” cơn giận của nhà vua với mục đích là so sánh. Cách so sánh là cách giúp người ta dễ hiểu vấn đề nào đó. Văn so sánh là đặc ngữ trong các dụ ngôn, nhưng không có trong ngụ ngôn.

Thắc mắc và muốn hiểu, các môn đệ đã hỏi Chúa Giêsu: “*Sao Thầy lại dùng dụ ngôn mà nói với họ?*” (Mt 13:10) Ngài giải thích: “*Bởi vì anh em thì được ơn hiểu biết các mầu nhiệm Nước Trời, còn họ thì không. Ai đã có thì được cho thêm, và sẽ có dư thừa; còn ai không có thì ngay cái đang có, cũng sẽ bị lấy mất. Bởi thế, nếu Thầy dùng dụ ngôn mà nói với họ, vì họ nhìn mà không nhìn, nghe mà không nghe không hiểu. Thế là đối với họ đã ứng nghiệm lời sấm của ngôn sứ Isaia: Các người có lẳng tai nghe cũng chẳng hiểu, có trở mắt nhìn cũng chẳng thấy; vì lòng dân này đã ra chai đá: chúng đã bịt tai nhắm mắt, kéo mắt chúng thấy, tai chúng nghe, và lòng hiểu được mà hoán cải, và rồi Ta sẽ chữa chúng cho lành.*” (Mt 13:11-15; x. Mc 4:10-12 và Lc 8:9-10)

Chúa Giêsu cho các môn đệ biết rằng việc sử dụng các dụ ngôn có hai mục đích: Mặc khải sự thật cho những người MUỐN BIẾT và che giấu sự thật đối với những người KHÔNG QUAN TÂM. Ở đâu cũng luôn có chí ít là hai loại người. Nhóm Phariseu công khai khước từ Đấng Mêsia và phỉ báng Chúa Thánh Thần, nghĩa là họ phạm loại tội nặng nhất, không được tha cả ở đời này và đời sau. (Mt 12:22-32) Họ đã ứng nghiệm lời ngôn sứ Isaia nói về những người cứng lòng, đui mù và câm điếc: “*Hãy đi nói với dân này rằng: Cứ nghe cho rõ, nhưng đừng hiểu, cứ nhìn thật kỹ, nhưng đừng nhận ra. Hãy làm cho lòng dân này ra dần dần, cho tai nó điếc, cho mắt nó mù; kéo mắt nó thấy, tai nó nghe và lòng nó hiểu, mà nó trở lại và được chữa lành.*” (Is 6:9-10)

Chúa Giêsu thường nói sau khi dùng dụ ngôn: “*Ai có tai nghe thì nghe.*” (Mc 4:9; Mc 4:23; Mc 7:16; Lc 8:8; Lc 14:35) Đó là cách mời gọi lắng nghe dụ ngôn, không chỉ nghe chuyện đời thường mà là tìm kiếm sự thật của Thiên Chúa. Ngài ban cho mỗi người có HAI TAI và MỘT MIỆNG, tức là phải NGHE NHIỀU HƠN NÓI.

Từ xưa, Thiên Chúa đã phán hứa: “*Từ ngọn cây, từ ngọn hương bá cao chót vót, Ta sẽ lấy, sẽ ngắt một chồi non; chính Ta sẽ trồng nó trên đỉnh núi cao vợi vợi. Ta sẽ trồng nó trên núi cao của Israel. Nó sẽ trở cành và kết trái thành một cây hương bá huy hoàng. Muông chim đến nương mình bên nó, và ẩn thân dưới bóng lá cành. Tất cả cây cối ngoài đồng ruộng sẽ nhận biết chính Ta là Đức Chúa. Ta hạ thấp cây cao và nâng cao cây thấp, Ta làm cho cây xanh tươi phải khô héo và cây khô héo được xanh tươi. Chính Ta là Đức Chúa, Ta đã phán là Ta thực hiện.*” (Ed 17:22-24) Trong đó có “hình bóng” của dụ ngôn mà Chúa Giêsu sử dụng để nói về Nước Trời. Đó là một lời hứa đang ứng nghiệm trong thời đại chúng ta sống ngày nay – Thời Cánh Chung.

Thật hạnh phúc khi được Thiên Chúa hứa ban, bởi vì lời hứa đó chắc chắn ứng nghiệm. Thánh Vịnh gia thề nguyện: “*Thú vị thay được tạ ơn Chúa, được mừng hát danh Ngài, lạ Đấng Tối Cao, được tuyên xưng tình thương của Ngài từ buổi sớm, và lòng thành tín của Ngài suốt canh khuya.*” (Tv 92:2-3) Tạ ơn và xưng tụng Chúa là trách nhiệm của phàm nhân – loại “sinh vật cao cấp” được Ngài yêu thương đến nỗi cứu chuộc bằng Giá Máu Cứu Độ.

Thánh Vịnh gia so sánh: “*Người công chính vươn lên tựa cây dừa tươi tốt, lớn mạnh như hương bá Libăng được trồng nơi nhà Chúa, mơn mớn giữa khuôn viên đền thánh Chúa ta; già cỗi rồi, vẫn sinh hoa kết quả, tràn đầy nhựa sống, cành lá xanh rờn, để loan truyền rằng: Chúa thực là ngay thẳng, là núi đá cho tôi ẩn náu, nơi Người chẳng có chút bất công.*” (Tv 92:13-16) Màu xanh cho thấy sức sống dồi dào của thiên nhiên, có sự

sống đó là nhờ bám rễ sâu vào lòng đất để hút các dưỡng chất. Tương tự, con người sẽ thanh thân và bình an phát triển nhờ hồng ân Thiên Chúa, không tàn úa, nếu biết bám vào Thiên Chúa.

Thánh Phaolô bộc bạch: *“Chúng tôi luôn mạnh dạn, và chúng tôi biết rằng: ở lại trong thân xác này là lưu lạc xa Chúa, vì chúng ta tiến bước nhờ lòng tin chứ không phải nhờ được thấy Chúa. Vậy, chúng tôi luôn mạnh dạn, và điều chúng tôi thích hơn, đó là lìa bỏ thân xác để được ở bên Chúa.”* (2 Cr 5:6-8) Đức tin thực sự rất cần thiết, cần hơn việc “được thấy Chúa.” Thế nhưng, nhiều người vẫn “đua nhau” tìm kiếm “sự lạ” ở nơi này hoặc nơi kia mà quên rằng Thánh Thể là phép lạ vĩ đại nhất vẫn xảy ra hằng ngày ở khắp nơi trên thế giới.

Thánh Phaolô cho biết thêm: *“Nhưng, dù còn ở trong thân xác hoặc đã lìa bỏ thân xác, chúng tôi chỉ có một tham vọng là làm đẹp lòng Người. Vì tất cả chúng ta đều phải được đưa ra ánh sáng, trước toà Đức Kitô, để mỗi người lãnh nhận những gì tương xứng với các việc tốt hay xấu đã làm, khi còn ở trong thân xác.”* (2 Cr 5:9-10) Ý Chúa có lẽ không phức tạp như chúng ta tưởng, ý Chúa là bốn phận của chúng ta trong thời điểm hiện tại, dù chúng ta ở nơi này hoặc nơi khác. Làm đẹp lòng Chúa là thi hành bốn phận và trách nhiệm của mình, có vẻ đơn giản mà nhiều kẻ.

Dụ ngôn “Hạt Giống Tự Mọc Lên” với ngụ ý đề cập Nước Trời trong trình thuật Mc 4:26-34, Chúa Giêsu nói: *“Chuyện Nước Thiên Chúa thì cũng tựa như chuyện một người vãi hạt giống xuống đất. Đêm hay ngày, người ấy có ngủ hay thức, hạt giống vẫn nảy mầm và mọc lên, bằng cách nào, người ấy không biết. Đất tự động sinh ra hoa màu: trước hết cây lúa mọc lên, rồi trổ bông, và sau cùng thành bông lúa nặng trĩu hạt. Lúa vừa chín, người ấy đem liềm hái ra gặt, vì đã đến mùa.”* Cái mà chúng ta gọi là “tự động” hoặc “tự nhiên” chính là ý Chúa quan phòng và tiền định. Không ai thấy Nước Trời, nhưng Nước Trời vẫn lớn dần trong mỗi chúng ta và trong xã hội. Cụ thể như chính phủ, chẳng ai thấy chính phủ và chẳng ai là chính phủ, nhưng chính phủ vẫn hiện hữu.

Chúa Giêsu đặt vấn đề: *“Chúng ta ví Nước Thiên Chúa với cái gì đây? Lấy dụ ngôn nào mà hình dung được? Nước Thiên Chúa giống như hạt cải, lúc gieo xuống đất, nó là loại hạt nhỏ nhất trên mặt đất. Nhưng khi gieo rồi, nó mọc lên lớn hơn mọi thứ rau cỏ, cành lá xum xuê, đến nỗi chim trời có thể làm tổ dưới bóng.”* Ngài muốn dùng cách nói cụ thể để ai cũng hiểu, tất nhiên tùy theo mức độ nghe và hiểu của mỗi người, quan trọng là phải hiểu đúng ý Chúa chứ không thể hiểu theo ý riêng mình hoặc tùy tiện.

Cũng dễ mà cũng khó để hiểu ý Chúa qua Phúc Âm. Có lẽ dụ ngôn “Người Gieo Giống” (Mt 13:18-23; Mc 4:13-20; Lc 8:11-15) là dụ ngôn duy nhất được Chúa Giêsu đã giải thích tỉ mỉ nhất. Có lẽ cần lưu ý 3 điểm này để hiểu các dụ ngôn khác: Xác định phạm vi tâm linh, phân biệt cái chính với cái phụ, và đối chiếu Kinh Thánh.

Các dụ ngôn không bao giờ mâu thuẫn, bởi vì chính Chúa Giêsu xác nhận: *“Không phải tôi tự mình nói ra, nhưng là chính Chúa Cha, Đấng đã sai tôi, truyền lệnh cho tôi phải nói gì, tuyên bố gì.”* (Ga 12:49) Rõ ràng, tỉ mỉ, mạch lạc, khúc chiết, chính xác.

Lạy Chúa, Đấng thấu suốt mọi sự, xin soi sáng để chúng con hiểu rõ và làm đúng mệnh lệnh của Ngài, xin làm cho chúng con nên lợi khí của Ngài. Chúng con cầu xin nhân danh Thánh Tử Giêsu, Đấng Cứu Độ duy nhất của nhân loại. Amen.

TRẦM THIÊN THU

[*] Dụ ngôn cũng được gọi là ngụ ngôn. Hai danh từ này có nghĩa tương đương nhưng cũng có nghĩa khác nhau.

Ngụ Ngôn (Anh: parable, fable; Pháp: parabole, fable) là câu chuyện ngắn, đơn giản, bằng văn xuôi hoặc văn vần, mang tính hoang đường, truyền thuyết, hư cấu, “bịa” ra như chuyện phiếm, nhưng vẫn có bài học luân lý, mang tính giáo dục, răn đời; các nhân vật thường là vật hoặc con vật được nhân cách hóa, các nhân vật cũng có thể là người hoặc thần linh.

Dụ Ngôn (parable, parabole) cũng là câu chuyện ngắn, đơn giản, bằng văn xuôi, nhưng khác là mang tính bí ẩn, mang tính tục ngữ, đặc biệt là mang chiều kích tâm linh. Chúa Giêsu dùng thể loại này, tức là Ngài dùng thể loại “dụ ngôn” chứ không dùng “ngụ ngôn.”